

1. «Το 2ο Δημοτικό Σχολείο Καβάλας στο πέρασμα των χρόνων»

2. ΟΝΟΜΑΤΑ

Βλαστάρης Κων/νος, Δ/ντής 2^{οο} Δ.Σ. Καβάλας

Μουμτσάκης Απόστολος, Υπ/δντής, 2^{οο} Δ.Σ. Καβάλας

Αντωνογλοΰδη Κωνσταντούλα, Δασκάλα, 2^{οο} Δ.Σ. Καβάλας

3. ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ανακοίνωση επιχειρεί να αποτελέσει μια αρχική τουλάχιστον καταγραφή της διαδρομής του 2^{οο} Δημοτικού Σχολείου Καβάλας από την ίδρυσή του ως σήμερα μέσα στο κοινωνικό περίγραμμα της συνοικίας της Αγ. Βαρβάρας όπου εδρεύει. Μέσα από τη βιβλιογραφική έρευνα, την έρευνα σε κρατικά και ιδιωτικά αρχεία, σε εφημερίδες, περιοδικά και συνεντεύξεις διαπιστώνεται ότι η συνοικία της Αγίας Βαρβάρας, κατά το μεγαλύτερο μέρος της κατοικήθηκε μετά την έλευση των προσφύγων (1923-25). Αρχικά λειτουργούσαν, τουλάχιστον από το 1927, δύο Δημοτικά Σχολεία το Ε' Αρρένων και Ε' Θηλέων και η νυκτερινή Σχολή των Κυριών. Στη θέση του αρχικού κτίσματος, το 1935 ανηγέρθη ένα νέο κτίριο. Στο κτίριο στεγάζονταν δύο σχολεία και το γραφείο Επιθεωρήσεως της Α' Εκπαιδευτικής Περιφέρειας Καβάλας. Τα σχολεία αναφέρονται ως Β' και Γ' και από το 1967 ως 2^ο και 3^ο Δημοτικά Σχολεία Καβάλας. Σήμερα στο κτίριο στεγάζεται το 2^ο Δημοτικό Σχολείο και το 2^ο Νηπιαγωγείο Καβάλας.

4. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η έρευνα επιχειρεί να αποτυπώσει σε μια ανακοίνωση όλες τις πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν και να αποτελέσει - κατά το δυνατόν - μια συνολική περιγραφή της ιστορικής διαδρομής του σχολείου από την ίδρυσή του ως τις μέρες μας εστιάζοντας παράλληλα σε γεγονότα και καταστάσεις με ιδιαίτερη σημασία. Οι πολύ χρήσιμες ήδη υπάρχουσες αναφορές στην «ιστορία» του, εμπεριέχονται είτε σε άλλες έρευνες, είτε ως άρθρα σε εφημερίδες και περιοδικά και αφορούν συνήθως είτε μια μικρή χρονική περίοδο είτε μια συγκεκριμένη πλευρά ή χρονική στιγμή της διαδρομής του. Η έρευνα επιδιώκει την ενοποίηση όλων αυτών των πληροφοριών και την προσθήκη νέων πρωτόλειων στοιχείων σε μια ενιαία ανακοίνωση. Η έρευνα έχει ιδιαίτερη σημασία καθώς συγκέντρωσε όσον το δυνατό περισσότερες πληροφορίες για το κτίριο, τις λειτουργίες του, το σχολείο ή τα σχολεία που λειτούργησαν σ' αυτό. Παράλληλα επιδιώκει να προσφέρει χρήσιμες πληροφορίες για τη διαδρομή της εκπαίδευσης γενικότερα και τελικά να αποτελέσει - ως περίγραμμα της ιστορικής διαδρομής του σχολείου - το πεδίο, την αρχική βάση δεδομένων προς περαιτέρω συμπλήρωση και ένα σημείο αναφοράς για μελλοντικές έρευνες.

5. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η μέθοδος, τα εργαλεία και οι τρόποι της κοινωνικής ανθρωπολογίας αποτελούν το πλαίσιο της έρευνας. Η καταγραφή και η κριτική διερεύνηση της εξελικτικής πορείας του σχολείου - ως κτιρίου και θεσμού - από την ίδρυσή του ως τις μέρες μας σε σχέση με τις κοινωνικές οικονομικές και γενικά πολιτισμικές συνθήκες της κάθε εποχής μας δίνει χρήσιμες πληροφορίες για το ρόλο του σχολείου στο παρελθόν που μπορούν να αξιοποιηθούν στο παρόν και να βοηθήσουν στο μελλοντικό σχεδιασμό.

6. Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

6.1. Η εγκατάσταση των προσφύγων και η ανάγκη ίδρυσης σχολείου

Η ιστορία του σχολείου είναι άμεσα συνδεδεμένη με τις ιστορικές και τις κοινωνικές εξελίξεις του 20ου αιώνα και ιδιαίτερα με το προσφυγικό ζήτημα. Οι συνοικίες «Πεντακόσια» και «Αγία Βαρβάρα» υποδέχθηκαν το μεγαλύτερο όγκο προσφύγων, στις αρχές του προηγούμενου αιώνα. Ακολούθησαν τα Χίλια και τα σπίτια του Γκιρτζή. Δύσκολα και ζοφερά χρόνια αυτά των πρώτων δεκαετιών του περασμένου αιώνα στην χώρα μας και ειδικά στην Καβάλα: Αγώνας για την απελευθέρωση, βουλγαρική κατοχή, μικρασιατική εκστρατεία, έλευση χιλιάδων προσφύγων. Η αρχή της δεκαετίας του 1920 βρήκε την Καβάλα με πληθυσμό σχεδόν διπλάσιο με αυτόν στην αρχή του αιώνα (Τσάτσος, 2005:16). Σύμφωνα με ιστορικές πηγές, η Καβάλα δέχτηκε τεράστιο αριθμό προσφύγων. Είναι η δεύτερη πόλη σε αριθμό προσέλευσης προσφύγων στην Ελλάδα. Για την ακρίβεια, δέχτηκε 10.000 προσφυγικές οικογένειες. Η πόλη πλέον επεκτάθηκε πέρα από τα όρια της χερσονήσου της Παναγίας και νέες συνοικίες δημιουργήθηκαν: ήταν οι προσφυγικές, των Ελλήνων προσφύγων από την Θράκη, τον Πόντο, τη Μ. Ασία. Τους εγκαθιστούσαν σε συνοικίες, όπως η Αγία Βαρβάρα, που ήταν τότε αραιοκατοικημένη, κι έτσι πέρασαν τον βαρύ χειμώνα του 1923 στις σκηνές. Μέχρι το 1924, το κράτος επέλεξε τη λύση των πρόχειρων και βραχυπρόθεσμων κατασκευών. Στη Συνοικία Αγ. Βαρβάρας, σε ανταλλάξιμα οικοπέδα των οδών Κολοκοτρώνη, Σανταρόζα, Μ. Μπότσαρη, Κανάρη, Σαχτούρη, Αγ. Βαρβάρας, Γκούρα και Καραϊσκάκη, ανεγέρθηκαν 190 κατοικίες (Πιν. 1). Άλλες 253 οικογένειες στεγάστηκαν σε ισόγεια παραπήγματα του ενός δωματίου στην ίδια συνοικία αλλά και στις οδούς Αγ. Αθανασίου και Σαππαίων στην Συνοικία Αγ. Αθανασίου. Οι παράγκες είχαν κοινές κουζίνες και WC. Αρκετές κατεδαφίστηκαν κατά την Κατοχή και οι περισσότερες στη δεκαετία του 1950 (Αγγελούδη, 2012).

Οι πρώτες κατασκευές που έγιναν από τους ίδιους τους πρόσφυγες, ήταν ξύλινα σπίτια με τα ξύλα που έδινε το κράτος και ξεφόρτωναν τα πλοία στο λιμάνι μπροστά στα παλιά ψαράδικα. Παράλληλα με την αύξηση του πληθυσμού και κατ' επέκταση των μαθητών, οι στεγαστικές ανάγκες για τα σχολεία της πόλης μεγάλωσαν (Τσάτσος, 2005:16). Μέσα στις πρώτες ξύλινες κατασκευές ήταν και το σχολείο της Αγίας Βαρβάρας (Πιν.2), δίπλα στην εκκλησία της Αγίας Βαρβάρας που βρίσκεται ανατολικά του κέντρου της συνοικίας, στην οδό Κολοκοτρώνη και κοντά στο κτίριο του παλιού νοσοκομείου (Παπακοσμάς, 2000:30). Οι πρόσφυγες έδιναν αγώνα για να επιβιώσουν οι γεροντότεροι με δυσκολία μιλούσαν τη νέα ελληνική και τα παιδιά διψούσαν να γνωρίσουν τη νέα πατρίδα. Το σχολείο ήταν η φωτεινή ελπίδα, η χαρά για τους γονείς που έτρεφαν ελπίδες ότι θα γυρίσουν σύντομα στις πατρογονικές τους εστίες. Το 1924 ιδρύθηκε το Θ' Σχολείο. Το 1926 ιδρύθηκε το Ι' Σχολείο.

Στον «Οδηγό της Καβάλλας», του Ι. Πρώιου αναφέρεται πως το 1926 λειτουργούσε η Δημοτική Σχολή Αγ. Βαρβάρας η οποία ήταν μικτή και προφανώς αναφέρεται στο σχολείο (Πρώιος 1926:26).

Ο Ι. Τσάτσος (2005:21) αναφέρει, επικαλούμενος δημοσιεύματα του τοπικού τύπου, πως η συγκεκριμένη προαγωγή των σχολείων είχε ζητηθεί επανειλημμένα από το 1930. Τα χρόνια περνούσαν και η επιστροφή έμενε ελπίδα, οι συνθήκες της ζωής άλλαζαν και το αρχικό ξύλινο σχολείο δεν μπορούσε να εξυπηρετήσει τις ολοένα και αυξανόμενες ανάγκες.

6.2. Το «νέο» κτίριο και η αρχιτεκτονική του

Στις αρχές του προηγούμενου αιώνα το πρωτοβάθμιο σχολείο στην Ελλάδα εντάσσεται σε ένα μεγάλο πρόγραμμα - το μοναδικό ως σήμερα - διάδοσης

εξοπλιστικών κτιρίων, ομοιόμορφα τυποποιημένων τόσο στη χρήση όσο και στην αρχιτεκτονική τους. Η κυρίαρχη αντίληψη της εποχής θέλει το σχολικό χώρο στήριγμα και μέσο για τη διαμόρφωση συμπεριφορών και νοοτροπιών. Ο «αρχιτεκτονικός» τοπικισμός των ετών 1911-1928 παραμένει ανώδυνος για την ενιαία εικόνα του σχολείου, εφόσον η παραγωγή του προγραμματίζεται και ελέγχεται από μια κρατική υπηρεσία όπως και η τυποποίηση του χώρου και της χρήσης του, και μέσα από αυτά επιχειρείται και η διαπαιδαγώγηση των παιδιών που φοιτούν και δρουν μέσα σ' αυτό το κτίριο (Καλαφάτη, 1988:220). Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο ιδρύθηκε το 2^ο Δημοτικό Σχολείο Καβάλας, το οποίο είναι ένα σημαντικό κτίσμα του Μεσοπολέμου.

Στα πλαίσια του Προγράμματος Σχολικών Κτιρίων του υπουργείου Παιδείας της δεκαετίας του '30, ο Πάτροκλος Καραντινός - διακεκριμένος αρχιτέκτονας που εισήγαγε στην ελληνική αρχιτεκτονική το ρεύμα του μοντερνισμού - εκπόνησε τη μελέτη για 2 σχολικά συγκροτήματα στην Καβάλα (Αντωνίου, 2010:492) και το ένα από αυτά ήταν το Δημοτικό Σχολείο Αγίας Βαρβάρας (Πιν. 3) η ανέγερση του οποίου ξεκίνησε το 1933. Ο εργολάβος που ανέλαβε την κατασκευή ήταν ο Κ. Μανιαδάκης. Η ανοικοδόμηση ξεκίνησε το 1933 και ολοκληρώθηκε το καλοκαίρι του 1935 (Πιν. 4). Η δαπάνη, που ανήλθε στις 2.820.000 δραχμές, καλύφθηκε από το ελληνικό κράτος. Στο επιβλητικό τριώροφο οικοδόμημα - το σημαντικότερο ίσως «ρασιοναλιστικό αρχιτεκτόνημα» στην Καβάλα του μεσοπολέμου - στεγάστηκαν το Β' και το Γ' Δημοτικό Σχολείο της πόλης και το Γραφείο Επιθεωρήσεως της Α' Εκπαιδευτικής Περιφέρειας (Τσάτσος, 2005:95). Χαρακτηριστική για το κτίριο είναι η αναφορά του Αντωνίου (2010:499):

Το κτίριο του Δημοτικού Σχολείου Αγ. Βαρβάρας καταλαμβάνει τη βόρεια πλευρά ενός γηπέδου ορθογωνικού σχήματος, επιτρέποντας τον σχηματισμό μιας επιμήκους σχολικής αυλής, προσανατολισμένης προς τη μεσημβρία, με θέα προς τη θάλασσα. Η σημαντική κλίση του γηπέδου εμφανίζει το οικοδόμημα διώροφο προς την πλευρά του δρόμου, στα βόρεια, και τριώροφο προς την πλευρά της αυλής. Πρόκειται για επίμηκες κτίριο με δώδεκα αίθουσες διδασκαλίας σε τρία επίπεδα, αίθουσα χειροτεχνίας, γραφείο διδασκόντων και βοηθητικούς χώρους. Η προσπέλαση στις αίθουσες εξασφαλίζεται από βορεινούς διαδρόμους.

Την εποχή εκείνη που δεν είχαν κτιστεί ακόμα τα μπροστινά οικόπεδα, το κτίριο προσέφερε θέα προς τη θάλασσα η οποία βρίσκεται σε μικρή απόσταση. Χαρακτηριστικές είναι επίσης οι σειρές των συνεχόμενων παραθύρων, ψηλά, στον εσωτερικό τοίχο των αιθουσών, που εξασφάλιζαν φυσικό φωτισμό και στον εσωτερικό διάδρομο (Πιν.5,6). Αξίζει να αναφερθεί ότι μελέτη για το διδακτήριο της Αγ. Βαρβάρας εκπόνησε και ο Θουκυδίδης Βαλεντής, η οποία δεν εκτελέστηκε (Αντωνίου, 2010:498).

Τα δύο σχολεία συνεχίζουν την πορεία τους την εποχή του Μεσοπολέμου με συγχωνεύσεις - αυτό διευκολύνεται με την ύπαρξη ενός σύγχρονου κτιρίου - που δημιούργησαν, όπως προαναφέρθηκε το Β' και το Γ' Δημοτικό Σχολείο. Οι συγχωνεύσεις είχαν ως εξής: Το Θ' Σχολείο προήχθη εις 5ταξιο το 1934 (Φ.Ε.Κ. Τ. Α' 377/1934) συγχωνεύθηκε με το μισό ΙΓ' Τριτάξιο σε εξατάξιο (ΦΕΚ Τ. Α' 422/1936) και δύο χρόνια αργότερα μετονομάσθη Β' Εξατάξιο που φοιτούσαν όσοι κατοικούσαν στη Αγ. Βαρβάρα και προς την περιοχή «Καμάρες». Το Ι' Σχολείο προήχθη εις 5ταξιο (ΦΕΚ Τ. Α' 377/1934) και συγχωνεύθηκε με το υπόλοιπο μισό Τριτάξιο ΙΓ' σε εξατάξιο (ΦΕΚ Τ. Α' 492/1936) και δύο χρόνια αργότερα μετονομάστηκε Γ' Εξατάξιο που φοιτούσαν όσοι κατοικούσαν προς την περιοχή των Πεντακοσίων.

6.3. Το σχολείο στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και στην μεταπολεμική

περίοδο

Με την έναρξη του ελληνοϊταλικού πολέμου το σχολείο επιτάχθηκε και μετατράπηκε σε χώρο υποδοχής των τραυματιών από το μέτωπο. Ιδιαίτερη διαφωτιστική είναι η περιγραφή του Κ. Παπακοσμά, (2005:30):

Οι γεροντότεροι θυμούνται του πολεμιστές με κρυοπαγήματα που νοσηλεύονταν στους χώρους του σχολείου, όπου χρησιμοποιούνταν και για χειρουργείο. Στις διηγήσεις τους μιλούν για πάγο που έφερναν με μουλάρια από τη θέση «Μαγάσα» από το Παγγαίο. Πάγος που χρησιμοποιούσαν για τις ανάγκες των χειρουργείων. Για τα δύσκολα χρόνια της κατοχής τα στοιχεία είναι ελάχιστα μια και το σχολείο δεν λειτούργησε, άλλωστε οι Βούλγαροι κατακτητές ήθελαν να εξαφανίσουν καθετί ελληνικό. Κατά τη βουλγαρική κατοχή το σχολείο διέκοψε η λειτουργία του. Στις 13 Σεπτεμβρίου 1944 η πόλη απελευθερώνεται από τον Ε.Λ.Α.Σ και ξεκινά η προσπάθεια για την λειτουργία του σχολείου που επαναλειτούργησε το σχ. έτος 1944-45.

Στο «Βιβλίο Πιστοποιητικών Σπουδής» αναγράφονται τα ονόματα των πρώτων μεταπολεμικών μαθητών: Αρβανιτίδης Σταμάτιος του Άγγελου, Ανέμελης Χρήστος του Νικολάου, Βερβελιθάνου Χρήστος του Μιχαήλ, Γιαννακουδάκης Γιώργος του Νικολάου κλπ. Ο αριθμός των μαθητών ήταν πολύ μεγάλος καθώς ο πόλεμος δεν επέτρεψε σε πολλά παιδιά να αποφοιτήσουν ενώ τα μεγαλύτερα πήγαιναν για πρώτη φορά στην Α΄ τάξη επειδή δεν είχαν τη δυνατότητα να ξεκινήσουν το σχολείο στην κανονική ηλικία. Οι δάσκαλοι κατέβαλλαν μεγάλη προσπάθεια όχι μόνο για τη μόρφωση των παιδιών αλλά και για να τα τιθασειύσουν. Τα εποπτικά μέσα ήταν ανύπαρκτα: «Ένα βιβλίο για μια τάξη 60 παιδιών» (Πιν.7,8,9,10) αναφέρει ο κ. Δημήτρης Αργυρίου, μαθητής στην αρχή της δεκαετίας του 50, δάσκαλος αργότερα στο σχολείο της Αγίας Βαρβάρας (Παπακοσμάς, 2000:31).

Ο πόλεμος και η κατοχή είχε αφήσει τα σημάδια της στα παιδιά και τους γονείς τους που προσπαθούσαν κυριολεκτικά για την επιβίωση κάτω από δύσκολες συνθήκες. Για χρόνια ολόκληρα το σχολείο μοίραζε καθημερινά συσσίτιο: γάλα σε σκόνη και κίτρινο τυρί σε κονσέρβα. Το «Σχέδιο Μάρσαλ» ήταν σε εφαρμογή στην περιοχή όπως και η «Ούντρα» με παπούτσια και ρούχα που τις περισσότερες φορές δεν ταιριάζουν καν στα μέτρα των παιδιών (Παπακοσμάς, 2000:31).

Το 1949 τα σχολεία συνεχίζουν να αναφέρονται ως Β΄ και Γ΄ (πήραν αυτή την ονομασία μετά το διαχωρισμό των περιφερειών) και αριθμούν 290 και 302 αντίστοιχα (Ρωμανιάς, 1949:3, Τσάτσος, 2005:95).

Το 1965, αναφέρει ο πρώην Διευθυντής, κ. Ν. Μαργαριτόπουλος, λειτουργούσαν στο ίδιο κτίριο τα δύο προαναφερόμενα σχολεία ως εξαθέσια και τα μαθήματα γίνονταν από Δευτέρα ως και το Σάββατο, με ωράριο από τις 08.00 ως τις 12.00 και από τις 15.00 ως τις 17.00 το απόγευμα. Μάλιστα αναφέρει ότι στο σχολείο στεγαζόταν η Α΄ Επιθεώρηση Καβάλας - δηλαδή η μία από τις δύο Επιθεωρήσεις του Νομού - ενώ η άλλη είχε έδρα το 15^ο Δημοτικό Σχολείο Καβάλας.

Τα χρόνια περνούσαν και η ζωή στο σχολείο καλυτέρευε. Από το 1967 τα σχολεία αναφέρονται ως 2^ο και 3^ο Δημοτικά Σχολεία Καβάλας με 212 και 211 μαθητές αντίστοιχα (Τσάτσος, 2005:96) και στεγάζονταν στο κτίριο με βάρδιες (Πιν. 11).

Η μετανάστευση των γονιών άλλαξε και την εικόνα του σχολείου: κάποια παιδιά έφυγαν και κάποια άλλα έμεναν στους παπούδες, τα είδη από τη Γερμανία, τα μολύβια και τα τετράδια όπως και τα καλύτερα ρούχα, από αυτά που φορούσαν, άρχισαν να εμφανίζονται στο σχολείο.

Σιγά-σιγά η ποδιά επικράτησε σε κορίτσια, αλλά και κάποια χρόνια και στα ...αγόρια. Τα βιβλία ήταν πλέον άφθονα ενώ τα εποπτικά μέσα μπήκαν σε κάθε τάξη, ενώ τα ξύλινα θρανία έδωσαν τη θέση τους στα μεταλλικά. Χρόνια ολόκληρα κορυφαίο γεγονός στο τέλος της χρονιάς ήταν οι γυμναστικές επιδείξεις όπου όλες οι τάξεις παρουσίαζαν από ένα θέμα με τους μαθητές να είναι ντυμένοι ανάλογα. Από το σχολικό έτος 1984-85 τα δύο σχολεία συγχωνεύθηκαν κι αποτελούν έκτοτε το 2^ο Δ.Σ. Καβάλας (Γ.Α.Κ. Καβάλας). Σήμερα το 2^ο Δημοτικό Σχολείο και το 2^ο Νηπιαγωγείο Καβάλας. Σήμερα στο ίδιο κτίριο λειτουργεί με σαφώς λιγότερα παιδιά, όπως στα περισσότερα σχολεία, ως 2^ο Δ.Σ. με Ολοήμερο Τμήμα και Τ. Ένταξης (ΦΕΚ 1065 Τ.Β' /30-08-2000, ΦΕΚ 1476 Τ.Β' /29-09-2004, ΦΕΚ 1397 Τ.Β' /10-10-2005). Μάλιστα στο χώρο της αυλής ως επέκταση στο υπάρχον κτίριο, ανηγέρθη αίθουσα Γυμναστηρίου και πολλαπλών χρήσεων που λειτουργεί από τη σχολική χρονιά 2011-12 (Αρχείο 2^ο Δ. Σ. Καβάλας).

6.4. Αξιοσημείωτα του άτυπου ρόλου του σχολείου

Η εξωστρέφεια του σχολείου το άνοιγμα του στην κοινωνία αποτυπώνεται στις πολιτιστικές δραστηριότητες του που έχει υλοποιήσει, στις πολλές συμμετοχές και διακρίσεις του σε αθλητικές δραστηριότητες. Στην πιο πρόσφατη ιστορία του ξεχωρίζει το 1983 η κατάκτηση του 1^{ου} Πρωταθλήματος Καλαθοσφαίρισης Δημοτικών Σχολείων του Δήμου Καβάλας, ενός θεσμού που συνεχίζεται ως σήμερα (Πιν. 12). Πραγματικά όμως είναι ξεχωριστή η παράδοση στο πνευματικό άθλημα του Σκάκι και στην οποία αποτυπώνεται η αλληλεπίδραση του σχολείου ως θεσμού, των εκπαιδευτικών των γονέων και του ρόλου του σχολείου. Σύμφωνα με μαρτυρία του κατοίκου της συνοικίας, Δ. Τσολακίδη, οι μαθητές κάποτε έπαιζαν σκάκι στα πέτρινα πεζούλια γύρω από το σχολείο ενώ αργότερα με προτροπή εκπαιδευτικών και γονέων στις εξωδιδασκτικές δραστηριότητες του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων. Στους αγώνες κατέκτησαν πρωτιές στα σχολικά πρωταθλήματα σε επίπεδο Νομού, Περιφέρειας Α.Μ. - Θ. αλλά και πανελλαδικά. Κατέκτησαν όμως και μια άλλη πρωτιά ήθους και παιδείας στους Σχολικούς Αγώνες Σκάκι, για το Ν. Καβάλας, το 2000, σε μια μοναδική στιγμή στην τελετή απονομών, όταν παρέδωσαν το χρυσό μετάλλιο που κατέκτησαν ως Ομάδα, στους μαθητές του «μικρού» Δημοτικού Σχολείου Καλλιράχης Θάσου ως ανταμοιβή για την αντίξοχη προσπάθεια που κατέβαλλαν στους αγώνες (Δημοτικό Σχολείο Καλλιράχης, n.d). Η παράδοση κορυφώθηκε στη συνέχεια καθώς μια μαθήτρια που ξεκίνησε από ένα εξωδιδασκτικό τμήμα σκάκι του σχολείου, ήταν η μετέπειτα Παγκόσμια Πρωταθλήτρια, Τσολακίδου Σταυρούλα (Πιν. 13) στην κατηγορία κάτω των δεκατεσσάρων ετών (Βαρδάκη, 2014).

6.5. Συνοπτική παρουσίαση της ιστορικής διαδρομής ως σήμερα

Η εξέλιξη των σχολείων που στεγάστηκαν στο κτίριο μπορεί να συνοψιστεί ως εξής:

- Το 1924 ιδρύθηκε το Θ' Σχολείο προήχθη εις 5/ταξιο συγχωνεύθηκε με το μισό ΙΓ' τριτάξιο σε εξατάξιο και δύο χρόνια αργότερα μετονομάστηκε Β' Εξατάξιο.
- Το 1926 ιδρύθηκε το Ι' Σχολείο που προήχθη εις 5/ταξιο και συγχωνεύτηκε με το υπόλοιπο μισό τριτάξιο σε εξατάξιο και δύο χρόνια αργότερα μετονομάστηκε Γ' Εξατάξιο.
- Κατά τη βουλγαρική κατοχή τα Σχολεία διέκοψαν τη λειτουργία τους.

- Επαναλειτούργησαν το σχ. έτος 1944-45.
- Από το 1967 αναφέρονται ως 2^ο και 3^ο Δημοτικό Σχολείο.
- Συγχωνεύθηκαν και αποτέλεσαν το 2^ο Δ. Σ. το σχ. έτος 1984-85.
- Το σχολ. έτος 2011-12 ξεκινά τη λειτουργία της η νεόδμητη αίθουσα του Γυμναστηρίου - Πολλαπλών χρήσεων.
- Σήμερα λειτουργεί ως 2^ο Δ. Σ. με Ολοήμερο Τμήμα και Γ. Ένταξης.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Από την ανάλυση των πληροφοριών, από τη βιβλιογραφική έρευνα και την έρευνα πεδίου προέκυψαν χρήσιμα συμπεράσματα για την ίδρυση, τη λειτουργία και το ρόλο του σχολείου.

Η παρούσα ανακοίνωση μας έδωσε χρήσιμες πληροφορίες για το έτος ίδρυσης του σχολείου, για το ότι ιδρύθηκαν και λειτούργησαν δύο σχολεία στο ίδιο κτίριο ως το σχολικό έτος 1984-85 (Γ.Α.Κ. Καβάλας), για τις αλλαγές στην ονομασία τους, το δυναμολόγιο τους, τις κτιριακές αλλαγές στο σχολείο ενώ παράλληλα εστίασε στον πολιτιστικό και κοινωνικό ρόλο του σχολείου. Η ανακοίνωση σίγουρα δεν ήταν δυνατό να καλύψει όλο το φάσμα της διαδρομής του σχολείου, δημιούργησε όμως ένα καμβά ο οποίος μπορεί να συμπληρωθεί από άλλους ερευνητές ή να επιλέξει ένα τομέα της παρούσας και να επεκταθεί ακόμη περισσότερο. Ιδιαίτερα χρήσιμο ήταν το δημοσιευμένο άρθρο του Κ. Παπακοσμά που αναφέρεται στη βιβλιογραφία και τα αρχεία του Ν. Τσουμπάκη, και των Δ. Αργυρίου και του Ν. Μαργαριτόπουλου - που διατέλεσαν εκπαιδευτικοί και Διευθυντές στο σχολείο - που μπορούν να διερευνηθούν ακόμη περισσότερο. Σημαντική διαπίστωση είναι ο πολυδιάστατος ρόλος του σχολείου σε σχέση με την συνοικία - και όχι μόνο: εκπαιδευτικός, πολιτιστικός, κοινωνικός. Ο ρόλος αυτός είναι επιτακτική ανάγκη να στηριχθεί και να ενισχυθεί γιατί ενδυναμώνει τις σχέσεις μαθητών, εκπαιδευτικών, γονέων πολλαπλασιάζοντας την αποτελεσματικότητα του σχολείου.

Σήμερα το σχολείο συμβαδίζοντας με τη σύγχρονη εποχή πέρα από το εκπαιδευτικό του έργο επιχειρεί να δώσει έμφαση στο άνοιγμα του στην κοινωνία αναδεικνύοντας τον πολιτιστικό και κοινωνικό του ρόλο, στην αξιοποίηση των Νέων Τεχνολογιών ως μέσα διδασκαλίας και μάθησης, συμμετέχει σε εθνικά και ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά προγράμματα και προωθεί τις εκπαιδευτικές διαδικασίες που βοηθούν τα παιδιά να αναδείξουν τις δημιουργικές τους ικανότητες (Πιν. 14).

Γιατί, όπως αναφέρει ο Τ. Ροντάρι:

Σχολείο ζωντανό και νέο είναι μόνο ένα σχολείο για δημιουργούς.

Βιβλιογραφία

Α. Ελληνόγλωσση

Αγγελούδη, Σ. (2012). *Παραδοσιακή γειτονιά οδού Ελληνικής Δημοκρατίας στην Καβάλα* ανακτήθηκε Ιούνιος 1, 2013 από <http://architects-kavalas.gr/arxeia/1-architect-week/Sapfo-Aggeloudi.pdf>

Αντωνίου, Α. (2010). *Σχολικά κτίρια του μεσοπόλεμου στην ανατολική Μακεδονία και τη Θράκη. Συμβολή στην προστασία και την ανάδειξη τους* στο Γ΄ Διεθνές Συνέδριο Βαλκανικών Ιστορικών Σπουδών, 17-18 Σεπτεμβρίου 2010 (σσ.487-516). Καβάλα.

Δημοτικό Σχολείο Καλλιράχης (n.d). *Σκάκι*, ανακτήθηκε Ιούνιος 1, 2013 από <http://dim-kallir.kav.sch.gr/skaki.htm>
Ιστορικοί περίπατοι στην Καβάλα. (2013, Ιούνιος 1) ανακτήθηκε από <http://kavalareghistory.weebly.com/941lambdaepsilonupsilonsigmaeta-kappaalphiota-pirhoomicronsigmaomegarhoiotanu942-epsilongammakappaalphatau940sigmataualphasigmaeta.html> (του Πειραματικού Γυμνασίου Καβάλας, επιμ. Παληκίδης Α. & Ηλιοπούλου Α.)

Καλαφάτη, Ε. (1988). *Τα Σχολικά Κτίρια της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης 1821-1929*. Ιστορικό Αρχείο Ελληνικής Νεολαίας - Γ.Γ.Ν.Γ., Αθήνα.

Κιτσίκης, Ν., (1933). *Πρόποσις κατά την υποδοχήν των μελών του IV CIAM*, Τεχνικά Χρονικά, 15 Οκτωβρίου - 15 Νοεμβρίου 1933, σ. 999).

Παπακοσμάς, Κ., (2000). Αυτά τα παιδιά είναι οι γονείς μας - Ιστορική αναδρομή στο σχολείο της Αγ. Βαρβάρας. *Περιοδικό Service*, Τεύχος 11 (Νοέμβριος 2000), 30-33.

Πρώιος, Ι., (1926). *Οδηγός της Καβάλας*. Τύποις: Καρακωνσταντίνου, Καβάλλα.

Ρωμανιάς, Σ., (1949). *Η Καβάλα άλλοτε και τώρα*. Καβάλα

Τσάτσος Ι., (2005). *Σχολικά κτίρια της Καβάλας έως το 1940*. Ιδ. Έκδοση, Θεσ/νίκη.

Βαρδάκη, Ε., (2014). *Σταυρούλα Τσολακίδου: Μια 13χρονη παγκόσμια πρωταθλήτρια*, ανακτήθηκε Ιανουάριος 15, 2014 από <http://www.tovima.gr/vimagazino/interviews/article/?aid=556790>

Β. Πηγές

- Αρχείο του 2ου Δ.Σ. Καβάλας
- Γ.Α.Κ. Αρχεία Ν. Καβάλας
- Φωτογραφικό αρχείο Δ. Αργυρίου
- Φωτογραφικό αρχείο Ν. Μαργαριτόπουλου
- Φωτογραφικό αρχείο Ν. Τσουμπάκη

Γ. Νόμοι-Διατάγματα

- Φ.Ε.Κ. Τ.Α' 377/1-11-1934. Περί ιδρύσεως και προαγωγής Δημοτικών Σχολείων και Νηπιαγωγείων
- Φ.Ε.Κ. Τ.Α' 492/26-09-1936. Περί συγχωνεύσεως και διαίρέσεως Δημοτικών Σχολείων
- ΦΕΚ 1065 Τ.Β' /30-08-2000. Κατάργηση, υποβιβασμός, συγχώνευση και διαίρεση Δημοτικών Σχολείων
- ΦΕΚ 1476 Τ.Β' /29-09-2004. Ίδρυση Τμήματος Ένταξης
- ΦΕΚ 1397 Τ.Β' /10-10-2005. Ίδρυση Ολοήμερου Τμήματος

9. Παράρτημα

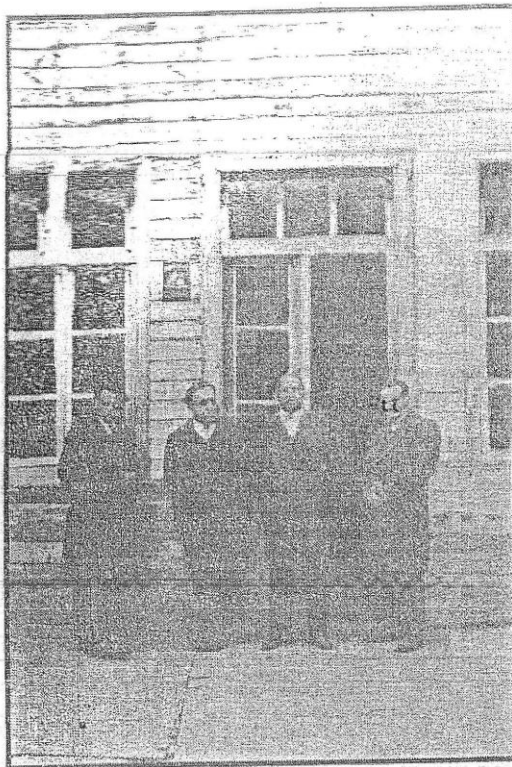

Πίνακας 1: Ο νέος συνοικισμός της Αγ. Βαρβάρας

Φωτογραφικό Αρχείο Ν. Τσουμπάκη, 2013.

Πίνακας 2: Το αρχικό ξυλόκτιστο σχολείο

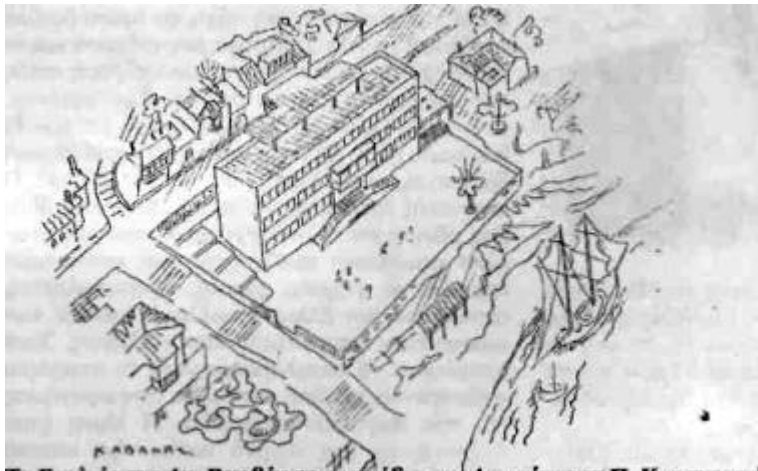

Μέσα δεκαετία 1920. Ομάδα δασκάλων του Δημοτικού σχολείου Αγ. Βαρβάρας μπροστά στο ξηλόκτιστο σχολείο, τιροτού κατασκευαστή το νέο. Τρίτος από αριστερά, ο Δ/ντης του Σχολείου, Γεώργιος Καρατζάς

Ερευνητική εργασία της εκπ/κού Καραπανάγου Ελένης του 15^{ου} Δημοτικού σχολείου Καβάλας, 2011.

Πίνακας 3: Σχέδιο του Π. Καραντινού

Το Σχολείο της Αγ. Βαρβάρας σε σχέδιο του Αρχιτέκτονα Π. Καραντινού

Τσάτσος Ι., (2005). Σχολικά κτίρια της Καβάλας έως το 1940. Ιδ. Έκδοση, Θεσ/νίκη.

Πίνακας 4 : Εφημερίδα « Κήρυξ»

Εφημερίδα « Κήρυξ» (18-02-1933)

Πίνακας 5: Έγγραφο αναφοράς για την ίδρυση του σχολείου και διδάσκοντες εκπ/κούς

Α' ΔΙΑΒΗΤΗΣ α) Διεύθυνσις

- 1) Χρονολογία έναρξης 1935
- 2) Δοσολογία χορηγηθείσα κατά του διαβήτου 2.820.000
- 3) " " " " της Κοινότητος
- 4) " " " " των Κοινοτών

β) Ύψιστοι.

Σ' 1945, Δοσολογία συνολικά 1.000.000 από το 21 Δεκεμβρίου '45.

Β' ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ α) 1) Χρονολογία έναρξης 1924

2) Προσφυγή

β) Συγγενισμός κ.λ.π.

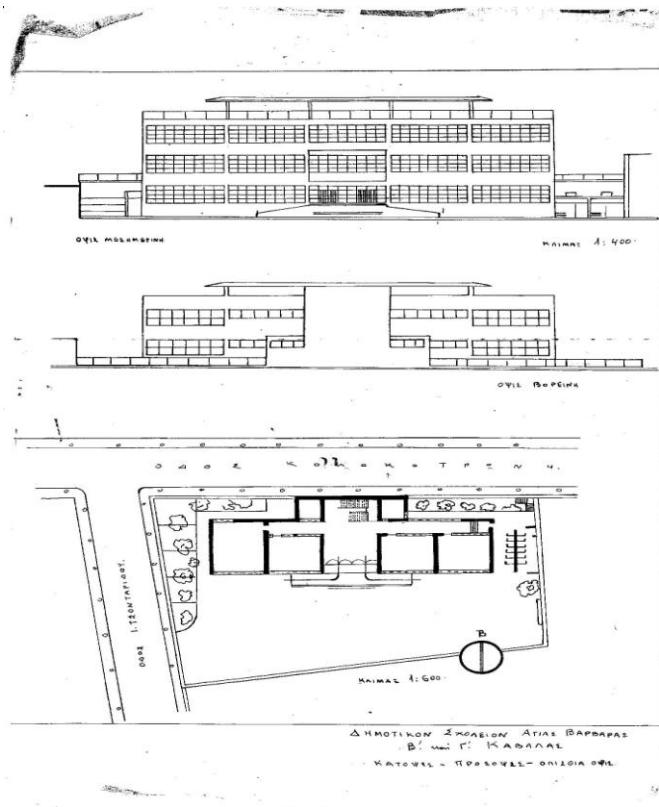
Επισημασθέντες μετὰ τοῦ ΙΓ' βιβλίου Καβάλας ἐν βιβλίῳ δια Β. Δ. 30-10-36, Φ. Ε. Κ. Α. Δ. 492 1936
 Μετανομοσθέντες ἐν Β'. βιβλίῳ δια Β. Δ. 20-10-38 Φ. Ε. Κ. 62 (Τ. Β.) 1938

β) Διέξοδος δημοσίων δασκάλων.

1) Γεώργιος	Καραγιάννης	ἀπὸ 22-11-29	μέχρι 31-8-32	ωαραιμῶς
2) Μαρία	Λαμπούρα	" 22-11-29	" 10-9-52	
3) Τάσος	Παπανικολάου	ἀπὸ 22-11-29	" 18-2-31	ωαραιμῶς
4) Γεώργιος	Πηλιόπουλος	" 8-1-30	μέχρι 8-1-33	
5) Δημήτριος	Κωνσταντίνου	ἀπὸ 28-2-31	" 6-7-31	
6) Γεώργιος	Παπαγιάννης	ἀπὸ 6-7-31	μέχρι 12-9-35	
7) Δημήτριος	Παπαγιάννης	" 3-11-32	" 30-1-52	ωαραιμῶς
8) Γεώργιος	Κωνσταντίνου	" 1-2-34	μέχρι 28-3-35	
9) Δημήτριος	Κωνσταντίνου	ἀπὸ 24-9-35	" 9-8-48	
10) Δημήτριος	Κωνσταντίνου	" 4-1-37	"	σήμερον
11) Δημήτριος	Κωνσταντίνου	ἀπὸ 15-2-35	μέχρι 20-8-46	
12) Δημήτριος	Κωνσταντίνου	ἀπὸ 15-2-35	"	σήμερον
13) Δημήτριος	Κωνσταντίνου	" 20-8-46	" 8-9-50	ἀπὸ τοῦ 30 ἔως τοῦ 23-1-69
14) Δημήτριος	Κωνσταντίνου	ἀπὸ 9-8-48	μέχρι	σήμερον
15) Δημήτριος	Κωνσταντίνου	" 19-9-51	"	σήμερον

Πίνακας 6: Διάγραμμα όψεων του σχολείου

Αρχείο του 2^{ου} Δημοτικού σχολείου Καβάλας

Πίνακας 7: Η πρόσοψη του σχολείου

Φωτογραφικό αρχείο του 2^{ου} Δημοτικού σχολείου Καβάλας.

Πίνακας 8: Η Δασκάλα Παναγιώτα Δόμβρου με τη Τάξη της, το έτος 1955

Φωτογραφικό αρχείου του Αργυρίου Δ.

Πίνακας 9: Η Γ' Τάξη του σχ. έτους 1958-59

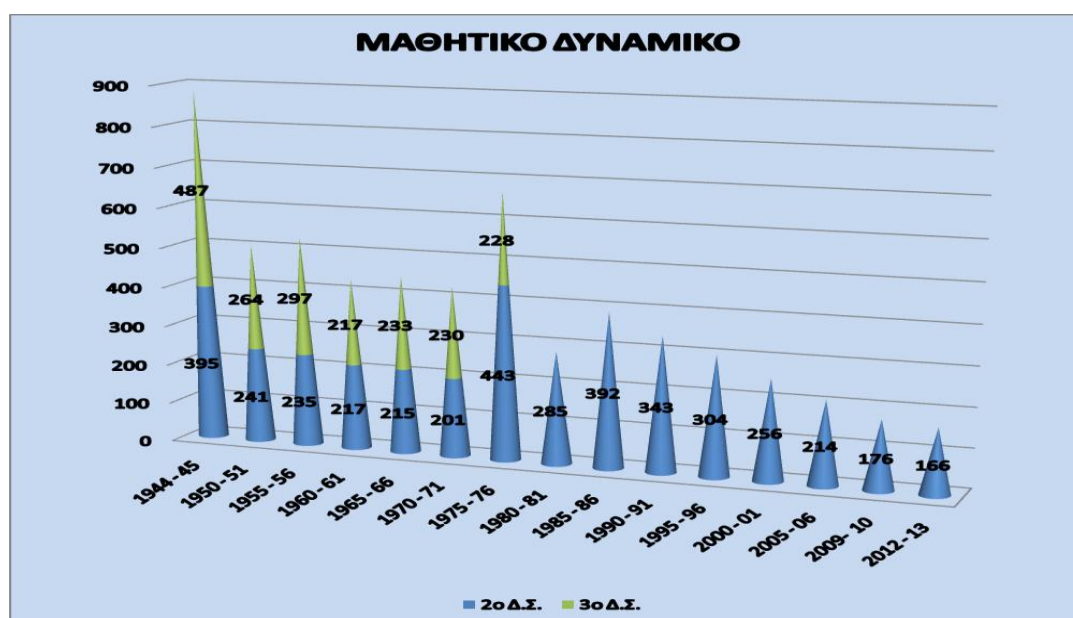
Φωτογραφικό αρχείου του Αργυρίου Δ.

Πίνακας 10: Η Β' Τάξη το 1958

Φωτογραφικό αρχείου του Αργυρίου Δ.

Πίνακας 11: Αριθμητικά στοιχεία του μαθητικού δυναμικού του 2^{ου} και του 3^{ου} Δ. Σ. Καβάλας από το 1944 και μετέπειτα.

Έρευνα στα Μαθητολόγια του σχολείου που βρίσκονται στο Γ.Α.Κ. Καβάλας (2013).

Πίνακας 12. Συμμετοχή στο Πρωτάθλημα Μίνι-Μπάσκετ

Φωτογραφικό αρχείο του Ν. Μαργαριτόπουλου (πρώην Διευθυντή του σχολείου).

Πίνακας 13. Η Παγκόσμια Πρωταθλήτρια στο Σκάκι στην κατηγορία κορασίδων ως 14 ετών, Τσολακίδου Σταυρούλα

Η εξαιρετική πορεία, μέσα στο 2013, της 13χρονης σκακίστριας του Σκακιστικού Ομίλου Καβάλας ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΣ ΤΣΟΛΑΚΙΔΟΥ ολοκληρώθηκε με μία τεράστια επιτυχία.

Στο ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΡΩΤΑΘΛΗΜΑ ΝΕΩΝ που έγινε από 18 έως 28 Δεκεμβρίου στην πόλη Αλ Αίν στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, κατέκτησε την πρώτη θέση με 9 βαθμούς σε 11 αγώνες (8 νίκες, 2 ισοπαλίες, 1 ήττα) και αναδείχθηκε ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΡΩΤΑΘΛΗΤΡΙΑ στην κατηγορία Κορασίδων μέχρι 14 ετών όπου συμμετείχαν 126 σκακίστριες από 63 χώρες.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ ΤΣΟΛΑΚΙΔΟΥ WFM 2145
ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΡΩΤΑΘΛΗΤΡΙΑ ΚΟΡΑΣΙΔΩΝ Κ14

Φωτογραφία αναρτημένη στην ιστοσελίδα του Σκακιστικού Ομίλου Καβάλας <http://www.chesskavala.gr> (31/01/2014)

Πίνακας 14. Οι μαθήτριες/τές του σχολείου σε εκπαιδευτικές δημιουργικές δραστηριότητες που αναβαθμίζουν την αισθητική του σχολείου.

Φωτογραφικό Αρχείο 2^{ου} Δημοτικού Σχολείου Καβάλας (2013)